

LISTER.

Slovenski mučenec.

(Povest. Spisal Fr. Kralj).

(Dalje.)

Kakor hladilen balzam za bedno Tihomilovo srce je padla Gorislavina beseda: „Živ!“

Na njenem obrazu se je globoko črtala žalost in tuga, ker jo je zadela taka nesreča.

Dala je Tihomilu jedi in mu pripovedovala ves dogodek:

„Ravno sem hotela iti k Vitigoju, ko pride ribič k županu. Njegov zgodnji prihod ni obetal nič dobrega, saj ta brodar nam je vendar v nesrečo. Dolgo se je pogovarjal z očetom, potem so pa kakor besni hiteli od hiše: Radej, ribič in hlapec. Jaz sem slutila, da ste izdani, in hitela sem za njimi, pa bilo je že prepozno. Zmešnjava je bila povsod: ljudje so hiteli in begali semtertja.

Zvedela sem pri Vitigoju, kaj se je zgodilo in omeđlela sem, ker sem mislila, da sem izgubila svojega edinega sina. A hvala Bogu, da se je doma zavedel in da je ostal pri življenju. Sicer je hudo ranjen, a upam, da sčasoma ozdravi. Radej mi je zapretil, da me umori, če se ne odpovem krščanski veri. Zato me še nocoj krstite, da vsaj lažje prestanem smrt. Vas hoče mučiti v svarilen vzgled vsem seljanom in Vitigojevo družino bo izgnal z njih doma. Vendar upam, da se bo pomiril in Vas osvobodil. Sedaj je tako besen, ker hoče utopiti s tem svojo žalost, da je udaril Rastka, ki ga silno ljubi. Odšel je k ribiču, zato sem varna pri Vas. Prosim Vas torej, krstite me, če se mi priglodi kaj nenadnega. Vse je mogoče, ker Radej silno divja, kačar je jezen in besen.“ S prosečim pogledom je govorila Gorislava zadnje besede.

Malo trenutkov pozneje je izpirala krstna voda vse Gorislavine madeže in jo prerajala k novemu življenju milosti in božjega detinstva.

Hotela je tudi osvoboditi Tihomila, če bi tudi sama potem trpela zaradi tega. A Tihomil ni hotel uiti, ker se mu je zdelo grešno, da bi kdo drug zanj trpel. In najmanj še Gorislava, ki se zanj že tako veliko žrtvuje. Saj je bil trdno prepričan, da ga bo rešil Bog iz ječe, če ga še potrebuje v svojem vinogradu. Če pa ne, naj prelije kri kot mučenik za Kristusa.

V tem času sta se pogovarjala v ribičevi koči Dragomir in Radej.

„Bojim se upora, ker mnogo jih je že premotil ta Oglejec“, pravi Radej.

„In knezove jeze se je treba še bolj bati. Ta ne razume šale, če bo izvedel, da imaš misijonarja zaprtega“, dostavi pomenljivo ribič.

„Kako naj se ga torej iznebit?“

To vprašanje je delalo obema preglavico. A ribič je bil zvit in je dobil kmalu izhod iz te zagate.

„Po mojem mnenju ga izpusti s pogojem, da gre iz našega sela na štajersko stran. Ko bo prišel k meni, ga bom zadrževal toliko časa, da se bo znočilo. Potem ga prepeljem čez Savo, in ta ga bo že ohladila, da bo varno pred njim. A izpusti ga tako, da bodo ljudje videli. Da bo tvoj predlog vsprejel, o tem sem prepričan. Jaz poznam Oglejce, kako gore za svojo vero. In misliš bo, saj bom lahko tudi na Štajerskem oznanoval vero. Morda bi jo, a mu bo poprej Sava oznanila smrt.“

Radej je bil s tem predlogom zadovoljen.

Luna je jasno sijala, ko sta se ločila ribič in župan. Obsijala je nocoj prvič tiho Tihomilovo ječo.

VII.

Drugi dan se je umiril Radej. Na njegovem obrazu se je brala nema žalost in pekla ga je vest, da je nehote udaril tako silno svojega sina. Dva otroka je imel: starejšega so mu uropali in tega je morda

sam smrtno ranil. Čutil se je zapuščenega na svetu, ker nima nikogar več, ki bi mu lahko zaupal. Zeni Gorislavi? Ne, ta je sama kristjana. Ribiču? Ta je zvit in prijatelj, ker je zanj koristno to prijateljstvo. In to ga je napolnilo z nekim gnevom do vsega. Tih in zamišljen je hodil okrog in ni vedel, kaj bi storil. Stregel je sam Rastku, ki je trpel silne bolečine zaradi udarca. A sin je rad trpel in prosil očeta, naj se usmili Tihomila, naj ga ne kaznuje iz ljubezni do njega. In oče je uslišal sinovo prošnjo. Sklenil je, da bo izpustil Tihomila zaradi Rastka. Maščevanje mu je velevala strast in jeza, a odpuščenje pamet in sinova prošnja.

Naj bo! Iz ljubezni do Rastka ne bom mučil Tihomila, misli si je sam pri sebi. Naj gre, da mi le ne pride nikdar več pred oči. In sklenil je, ga popoldne oprostiti.

In to mu je narekala tudi lastna korist. Zapazil je med seljaki neko nevarno gibanje; kmetje so se zbirali, da bi s silo osvobodili Tihomila. Edino Vitigoj jih je miril, a njegova beseda ni mogla pomiriti razburjene množice. Popoldne je prišel ribič z naznanilom, da je eden seljakov šel k deželnemu knezu tožiti Radeja. To je pa še bolj pretreslo župana. Knez ga lahko kaznuje, ker ima zdaj že drugič misijonarja zaprtega.

Kakor smo že omenili, spodil je župan Vitigoja izpod strehe; hiša je bila namreč županova. In sedaj ni vedel borni Vitigoj, kam bi se preselil z ženo in Nadico. A ni obupal. Zaupal je trdno na Boga, ki ga tudi v tej stiski ne bo zapustil. In sam potreben tolažbe, je tolažil in miril še svoje sosede. Poslal je skrivaj Nadico v grad, naznaniti Gorislavi, kaj namevajo seljaki po noči; naj torej pove vse to Tihomilu.

In Tihomil je prosi s solzami v očeh, naj sosede ničesar ne poskušajo s silo, naj bodo pokorni svojemu županu, tudi sedaj, ko ravna krivično in nasilno. Naj se pomirijo, saj ga bo Gospod rešil, če je tako božja volja. In zopet je imel Vitigoj mnogo potov, ker je hitel od hiše do hiše in prosil vaščane v Tihomilovem imenu, naj mirujejo in potrpe.

In vsega tega bi ne bilo treba.

Popoldne je prišel sam Radej k Tihomilu. Zr je mračno v svojega nasprotnika.

„Ne bom se maščeval, kakor sem sklenil. Iz ljubezni do Rastka, ki trpi radi udarca grozne bolečine, radi udarca, ki je bil namenjen tebi, ne bom preli tuji tvoje krvi. Izpusti me, če mi obljubiš, da zapustiš našo vas. Pojdi čez Savo na štajersko stran. Oznanjuju tam svojo vero če hočeš, samo mojim vaščanom daj mir! Ali mi obljubiš, da pojdeš še nocoj iz te vasi?“

Nestrpno je čakal Radej pritrđilnega odgovora.

Tihomil je hitro presodil v duhu koristi, če vsprejme Radejev predlog. Lahko bo še veliko delal za Kristusa in koristil ljudem. Lahko bodo tudi ti vaščani zahajali k njemu, če ostane v Sevnici ali kje v bližini. In morda se izpremene v kratkem razmere in mogoče bo izprosil Radeju pri Bogu milost izpreobrenja. Saj ga je zlasti to tolažilo, da Rastko ni mrtev. Morda bo sčasoma uplival tudi blagodejno na očeta, da se izpreobrne. Koristi so torej nepregledno večje in boljše je, da zapusti to vas, četudi s težkim srcem.

„Vzprejem! Bog daj, da bi spoznali krivico, ki mi jo delate in Bog daj, da bi Vas jaz še kedaj krstil.“

Tihomilov glas je bil prisrčen in poln miline.

„Moči in pojdi!“ Radej je znova vskipl, ker mu je spomnil misijonar o krstu. Ni se ozrl več vanj, ampak urno je odšel in pustil Tihomila samega.

Goreče se je zahvalil Tihomil Bogu za to nenadno rešitev. Spoznal je, kako čudovito ga vodi Bog in kako skrbno čuje nad njim.

Kako rad bi bil še enkrat videl Rastka, predno

odide iz te vasi, ki je v njej preživel mnogo srečnih dni, a ta želja se mu ni izpolnila. Saj še Gorislava ni smela k Tihomilu, sicer bi znova besnel Radej.

Radostno so ga vsprejeli vaščani, poljubovali so mu roki in obleko in kmalu je bila okrog njega vsa vas. A kaka žalost je zavladala med njimi, ko jim je naznanil, da jih bo moral zapustiti.

„A neobupajte, predragi. Zopet bo zasijalo solnce sreče. Jutri vas bom krstil na oni strani Save, ker tukaj ne smem več oznanjevati živega Boga. A sedaj vas moram zapustiti, ker pod tem pogojem me je oprostil vaš župan. Molimo vsi, da se zopet srečni vidimo na tem kraju.“

S temi besedami se je poslovil Tihomil od svojih dragih vernikov in odšel proti brodu, da ga prepelje ribič na ono stran.

Vitigoj je obljubil Tihomilu, da mu pripelje drugi dan vaščane na drugi breg Save, da jih bo krstil. In tudi sam bo potem ostal pri Tihomilu, saj je zdaj brez doma. Z njim hoče deliti žalostne in vesele dni.

Pri brodu ga je že čakal Dragomir.

Tihomil mu je že odpustil izdajstvo in niti najmanjša poteza na obrazu ni kazala, da ga sovraži. Saj je bil krščanski junak, ki je znal vršiti tudi najtežavnejšo Gospodovo zapoved.

A ribič je začel skesano:

„Odpustite mi, oče, da sem Vas izdal. Vse Vam hočem priznati, karkoli sem zagrešil. Pojdite v mojo borno koč, da Vam potožim svoje žalostno dušno stanje.“

In ribičev skesani obraz je premotil Tihomila, da mu je verjel.

Veslel se je iz srca, da mu bo mogoče spraviti z Bogom zašlo dušo. Revež še ni poznal podlosti sveta.

VIII.

Vitigoj je šel za Tihomilom proti brodu. Neka tajna sila ga je vabila in gnala, in srce mu ni dalo miru, da ne bi še enkrat videl svojega dragega učitelja. Čudno se mu je pa zlasti to zdelo, da je povabil ribič misijonarja v koč. Ribič, ki je vse izdal, ki je peljal Tihomila zvezanega v zapor. Kak namen neki ima? Zato je bil še bolj nemiren in sklenil je, skrivaj počakati, kaj bo. Počasi so potekale ure, zvečerilo se je že, a onih dveh še ni bilo iz koč. Vitigoja je začelo skrbeti, kaj namerava ribič s Tihomilom. In prišel je oprezno prav do koč. A videl je skozi okno v svitu luči, da se Tihomil mirno razgovarja z ribičem. Ali se je torej ribič izpreobrnil? Bog daj, saj to je bila tudi Vitigojeva srčna želja.

Zvezde in luna so že priplavale na nebeski svod, ko sta prišla iz koč. Tiha in lepa noč je bila. Niti najmanjšega glasu ni bilo čuti; le Sava je šumno tekla mimo brodarjeve koč.

„Rad bi Vas prenočil, dobri oče, a pokorna morava biti županu“, je dejal hinavsko ribič. „A peljati Vas hočem v Sevnico, tam boste popolnoma varni. Skušal bom, da pridete kmalu nazaj.“

Te besede je čul Vitigoj in nekaj čudnega ga je pretreslo. Kako more govoriti izdajalec tako? Zato je postal še bolj pozoren na vse.

Ona dva sta pa vstopila molče v najmanjši čoln, in ribič je odrinil od kraja. Tihomil se je vsedel na drugi konec čolna in nekako tesno mu je bilo pri srcu. Vse tiho okrog njega, mrtvaško tiho, le glasovi vesla, ki so odrivali vođo, so se vmešavali med enaksmerno šumljanje Save. Tiho je sedel in se ozrl v nebo, kjer je migljalo nešteto zvezd. V duhu je premislil ves čas, kar ga je preživel na tej strani reke. Kratek čas, a vendar lep in zanj plodonosen.

Čolnič je drsal polagoma proti sredini. V tem trenutku se je skrila luna za oblake; to ugodno priliko je porabil ribič, ki je doslej molče veslal. Skočil je naenkrat pokonci in zavihlalo veslo nad Tihomilovo glavo ter zaklical:

(Konec prih.)

Iz celega sveta.

Sleparji s svinjskim mesom. V Budimpešti so prišli na sled veliki carinski slepariji, kateri je stal na čelu nek mestni mesar. Da ni bilo treba plačevati od zaklanih prasjet pri uvozu v mesto užitnine, si je dal napraviti mesar mrtvaški voz kot za pogrebe, in v tem vozu je potem nemoteno več časa prevažal v „kontrabanti“ zaklane prašiče.

Najbogatejša ženska v Avstriji je soproga angleškega poslanika na Dunaju, ki je prinesla seboj iz Amerike 340 milijonov. Pač lepa dota.

Cebula -- poročno darilo. Neki neznan „prijatelj“ je poslal hčeri predsednika Združenih držav v Ameriki 5 bušljev Bermuda-čebule. Zanimiva so tudi druga poročna darila, ki jih je dobila pred kratkim: 50 funtov težek hleb sira, 6 zabojev mila, konzerve, umivalni prašek in različna kuhinjska posoda.

Lastavice prenočile v samostanu. Bilo je nekega večera koncem septembra. Bilo je mrzlo vreme in sneg je padal v gostih kosmičih. Tedaj so menihi v samostanu Sv. Bernarda v Švici opazili ogromen črn oblak, ki se je obupno boril s snegom in se bližal. Bile so lastavice, ki jih je v gorah prehitelo sneženo neurje. Dobri menihi so hitro spoznali položaj in hiteli odpirati vsa okna in vrata v samostanu. Bil je že skrbni čas. Utrujeni pernatí potniki so se pognali z zaščitnimi močmi in kmalu napolnili vse celice, dvorane in hodnike v samostanu ter zasedli vse prostorčke. Menihi so nato okna in vrata zopet zaprli, da je bilo pličicam čez noč bolj gorko. Ko je pa posijalo zjutraj solnce, so zopet vse odprli in lastavice so na-

daljevale svojo pot. Žal, da so prejšnji večer mnoge omagale tik pred gostoljubno samostansko streho. Zjutraj so menihi po sneženih brdih opazili na stotine črnih madežev; bilo so lastavice, ki so omagale in bedno poginile.

Zrtvovali življenje za psa. Amerikanski listi poročajo: Grafton Stevens, bogati mož iz predmestja Wilmette v Čikagi, je našel s svojo soprogo vred smrt v plamenih, ko je skušal rešiti iz gorečega poslopja majhnega psička. Padajoči tramovi so ubili oba.

Uljudnost japonskih trgovcev. Japonski trgovci uporabljajo čestokrat vabila, katerim bi se pri nas skoraj gotovo smejali. Kaj bi rekli kupovalec, če bi čital, „da je papir, ki ga ponujajo, tako trden, kakor slonova koža“. — Ali pa: Velikanska tvrđka v Tokiju vabi občinstvo s sledečimi besedami: „Vstopite! Pozdravili Vas bomo tako srčno, kakor solnčni žarek po deževnem dnevu. Naši pomočniki so tako uljudni, kakor oče, ki išče za svojo hčer brez dote moža. Blago se dobavlja kupovalcem s hitrostjo kroglice, letede iz topa.“

Korajzna pevka. Iz Berlina poročajo: Dne 29. p. m. je igrala slavna češka pevka Ema Destinova v svrhu kinematografiranja v malem gozdu Neubabelsbergu pri Berlinu v levji kletki pred povabljenimi gledalci. Ema Destinova je pela s tihim glasom pesem „Mignona“. Pri tem je 1 lev sedel na pianinu, drugi je ležal pod njim, tretji pa pri nogah pevke. Gledalci so to gledali z velikim razburjenjem, dočim je bila pevka popolnoma mirna.

Vlak padel v jezero. V veliki nevarnosti se je nahajalo dne 21. p. m. več sto potnikov „Imperial“-

brzovlaka kanadske pacifične železnice v Ameriki. Lokomotiva vlaka je pri Coldwell skočila iz tira ter padla kakih 50 čevljev globoko v Superior-jezero. 10 vozov vlaka pa je ostalo na zagoneten način na tiru. Ponesrečila se je le 1 oseba, in sicer kurjač, ki je utonil.

Dobro ga je. Na železnici sta se vozila 2 potnika in drug drugemu pravila, kaj sta že vse videla in kaj vse vesta. Vsak je hotel biti bolj pameten od drugega, vendar je eden očitno zaostajal. Hud, da je premagani, je zajel sapo za še en naskok. „Res, gošpod“, je dejal sosedniku, „midva veva vse, kar je na svetu.“ — „Ampak jaz vem več kakor Vi“, se je oglasil prvi. — „Je že res: Vi veste vse, prav vse, samo tega ne veste, da ste osel, to pa vem jaz.“

Naglica. Sitnež, ki so ga vrgli iz gostilne: „Ali je to prava naglica...“ človek še ne utegne reči: Lahko noč!“

Resnica. A.: „Ali se znaš ti tako lepo drsati, kakor oni-le gospod?“ — B.: „Gotovo ne, če bi se tudi na glavo postavil!“

Dobrovoljno. Novo nastavljeni kurat, ki pridiga prvokrat v kaznilnici, začne tako-le: „Prav veseli me, da vas vidim toliko skupaj zbranih!“

Ušlo mu je. A.: „Posodi mi 5 K, sem denarnico doma pozabil.“ — B.: „Pa ti dostikrat pozabiš denarnico!“ — A.: „To nič ne de, saj tako ni nič notri!“

V naglici. Domači učitelj: „Žane, zakaj nisi bil bolj priden v šoli?“ — Žan: „Nisem mogel!“ — Učitelj: „Vidiš, če bi mene ne bilo, bi bil ti največji osel na tem božjem svetu!“